

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

De poenis, & quomodo pertineant ad Justitiam distributivam. XXXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

der adversus Persas. Hæc posita doctrina ab Anglis facta confirmata est: nam tributa augeri nequeunt, nec innovari, absque Statibus eorumque consensu. Convenit denique regula tradita cum dicto primum a Tiberio prolato, quod jam in ore est omnium, quod oporteat *tondere pecus, non deglubere*. Eodem modo onera personalia imponi debent moderatè. Etenim si quæcunque opera manualia, quæ in Rep. obveniunt, illa confici vellet per onera personalia, ut juberet modo, nec ideo solveret quidquam, nimis gravarentur opifices, qui laboribus suis vivunt. Quare boni principes solvunt & pro labore, ob commodam suam domum & familiam, & pro opificiis. Ita videmus Papam, se in omnibus gerere, quæ ad suam spectant personam, familiam & palatii necessaria. Idemque agunt ceteri Principes, hujus nominis digni. Non desunt nonnulli heruli oppidulorum, qui sinunt quævis servitia sibi fieri, vineas coli, ligna findi, ferri quæcunque sine mercede ulla, ex solo mandato: quod sane est tyrannidem in signem exercere in exigua Jurisdictione.

*De Pœnis, & quomodo pertineant
ad Iustitiam distributivam.*

CAP. XXXIX.

D pœnas venio, de quibus principio ambigitur, ad quam pertineant justitiam, utrum ad commutativam, an ad distributivam, an ad quandam, quam nonnulli ponunt tertiam, & appellant vindicativam. Ego in mea morali Hygieine, cap. 13. l. 19. hoc est, de sanitate, ad quam lectorem remitto, distinxî, quod delictum læso attribuat binas actiones circa reparationem damni accepti, alteram civilem, alteram criminalem. V. G. In furto, illi, cui res ablata est, nascuntur adversus furem binæ actiones, una civilis, præstare scilicet, ut ablata res illi reddatur: altera criminalis, quæ est, ut ferat quater tantum, quam valor est ablatae rei. Et ambæ hæ actiones justitiæ sunt commutativæ; quæ in eo versatur, ut satis fiat cunctis obligationibus ex contractibus ortis, vel spontaneis, vel involuntariis, & inter involuntarios delicta sunt, & quasi delicta. Et quatenus pœna complectitur hanc satisfactionem per restitutionem vel simplicem, vel mul-

multiplicatam, est illa propter debitum privati privato, & spectat ad justitiam commutativam: at vero quatenus poena irrogata est ad exemplum, improbis, ut deterreantur a similibus delictis, publica est, spectatque tum ad justitiam distributivam, quæ consistit in distribuendis rebus publicis, si-
 ve bonis, si-ve pravis, proportionem debitam, pro merito, vel culpa personarum, & gratiæ vel poenæ publicæ, quæ inter illos distribuuntur. Etenim ostensum est tali proportionem uti hanc justitiæ speciem: ut justitia commutativa excluso respectu personarum sua natura procedit, ut inferius dicitur. Ideoque quod ad procurandam restitutionem rei furto ablata, si læsus actione civili agit, aut ad curandum ut solvatur quadruplum, si criminali, Iudex æque coget nobilem si furtum commisit, ac plebeium: nam una & altera actio spectat ad justitiam commutativam, eoque respectu illi delicta attribuit Aristoteles lib. 5. Eth. cap. 2. sub finem. Sed quantum ad illam partem, cui commissa est poena ex publico, quod est, punitio exempli publici ergo, qua ratione pertinet ad justitiam distributivam, includit una cum delicti examine etiā personæ respectum: idem enim delictum in excelso dignitatis fastigio posito punietur poena leviori, etiam in poena mortis, dignior minore afficietur ignominia. Dixi, si in excelso dignitatis fastigio fuerit collocatus: nam in gradibus privatæ nobilitatis, licet inter se diversis, etiam si quis exiguam possideat Iudictionem, & titulum, non propterea inæqualis irrogabitur poena: sed collocatis in excelsis dynastiis, & insignibus publicis dignitatibus, diversa imponetur poena. Utar modo ut hæc comprobem auctoritate solum & exemplis. Itaque lex civilis sic statuit: Venenarii capite puniendi sunt, aut si dignitatis respectu agi oportuerit, deportandi: ff. de poenis l. capital. §. & ut generaliter. Et alibi jubet, ne Decuriones aliæque personæ præcipuæ puniantur propter delicta sua poenis ordinariis, priusquam principi super hac rescriptum sit, & ille quid fieri velit, jusserit: & pariter vult ut cum eximiis artificibus poena agatur paulo mitiore. Cod. de poenis, l. divi fratres. L. ad bestias, ff. de poenis. Exemplum dehinc reperiuntur non pauca. Ex recentioribus illud est Senatus Veneti, interfecta Victoria Accorombona, conjuge olim Pauli Jordani Ducis Bracciani: quæ Patavii jussu Ludovici Ursini occidebatur, ubi transigebat noctem cum familiaribus suis maximè honestæ conditionis, quos ille ducebat secum ornatus insigni munere a rep. Jam delicto detecto, omnes capti sunt, & ipse cum aliis una: cæteri, in publico suspensi sunt patibulo, ipsi gula in carcere fracta est, ob familiæ am-
 plitu-

Q

plitudinem, & merita antehac in Dominium collata. Ordinavit Artaxerxes, ut sui Satrapæ, si quid delinquerent, propter quod lege debebant transgressores fustibus cedi, plecterentur ita, ut eorum vestimenta cederentur flagris: & ubi ceteris pro pœna erat pilorum evulsio, ipsi loco ejus ponerent tiaram. Videmus quoque communiter plurima delicta, quæ laqueo puniuntur in plebeis, in nobilibus gladii supplicio puniri, tanquam morte minus ignominiosa. Joannes Pipinus Comes Minerbinus conquestus est apud regios ministros Neapoli, quod se ad furcam condemnassent, dicens, non ea esse se ortum stirpe, ut suspendi posset: & si plane mortem promeruisse, amputarent sibi caput. Carolus Secundus publicè supplicio vitæ affectit Conradinum Suevum, & Ducem Austriæ bello captos. Sententia (pono verba Joannis Villani) admodum reprehensa fuit a Papa, suisque purpuratis & a cunctis prudentibus: etiam si Bodinus infensus Pontificiorum hostis dicat, quod suaferit Romanus Pontifex. (p. mihi 339.) Imo ipse Carolus tacite iniquam fassus est, quando patiebatur Judicem recitata sententia ipso præsentem a genere occidi: imo etiam laudavit. Hæc sunt verba ipsa Villani: Judicem qui Conradinum condemnabat, Rubertus filius Comitum Flandriæ, & regis Caroli gener, lecta mortis sententia, punctim petiit, dicens, quod illi minime licebat condemnare tam excelso loco natum virum. Ex quo ictu judex subito mortuus rege intente econdidit, nec ulla eapropter fuit postulatio. Enimvero Rubertus plurimum valebat apud Regem, visumque eidem est, ceterisque primatibus, quod officio viri generosi functus esset. Ceterum si judex, qui instrumentum erat, male egerat, quid de Carolo statuendum, qui præcipuus motor & auctor extiterat? Cædes Tobumbei Soldani Cairi jussu Selimi peracta procul dubio tyrannica erat. Romani, licet acerbè incensi essent Regem Jugurtham, nihilominus non publicè e vita sustulerunt, & carnificis opera: licet nihilominus forte illius mors severior esset, quam conveniebat regi bello capto. Nullum tam grave est delictum, propter quod Purpuratus quispiam restim promereatur: talis, tantaque est hujus ordinis dignitas. Ab Alexandro Severo habita fuit Senatoria dignitas illo tempore major, quàm ut ullum propter crimen capitis condemnari posset: & ita juravit, & jurisjurandi ergo laudatus fuit. Sed quid multis? sola dignitas, civem esse Romanum, supplicio vitæ eximit lege Portia, aliisque, ut testatur Cæsar oratione sua de conjuratis. Concludamus, justitiæ distributivæ delicta quæcunque punire, sed quadam pœ-

narum

narum disparitate, ob insignem disparitatem conditionis personarum delinquentium. Quæ si forte satis perpendisset Dux Albanus, non temere in conspectu omnium vita jussu suo curasset privari, Principem Egmondum & Comitem Hornanum. Facinus, quod commovit supra modum regiones illas Belgicas omnes, propter insuetum supplicii genus in Principes magnæ existimationis. Hæc itaque summa est: ut pœnæ spectant, ad justitiam distributivam, quatenus publicæ sunt: ita quoque, quod in pœnis dictitandis, quatenus publicæ sunt, qualitas etiam personarum attendi debeat, ita ut quodammodo inæqualiter illæ imponantur, ubi personarum inæqualitas ad notabilem discrepantiam accedit. Superest pœnarum ratio in universum, earumque mensura, tam propter delicta varia, quam propter diversos gradus ejusdem delicti: quæ ratio basis & fundamentum est, supra quæ justitia distributiva fundat suam distributionem secundum proportionem.

*De ratione irrogandi pœnas earum-
que gravitatem.*

CAP. XL.

Ratio imponendi pœnas procul dubio delictum est. Ideoque castigare eum, qui non delinquit, injustitia est, & crudelitas digna supplicio magno. Seneca, (lib. 1. de Ira, cap. 16.) exaggerat merito Pisonis crudelitatem, qui sola suspicione ductus, quasi miles commilitonem suum interfecisset, sine quo redierat, duci ad supplicium ipsum jussit. Cum jam cervicem porrigeret, subito comparuit ille commilito, de cujus morte dubitaverat Piso. Centurio supplicio præpositus, condere gladium spiculatorem jubet: innocentem militem damnatum ad Pisonem reducit. Hic duci jubet omnes tres: damnatum, quod in ipsum jam lata esset feralis sententia; militem, cujus mortem veritus erat, quod in tempore non esset reversus, eaq; propter causa damnationis commilitoni fuerat: & centurionem, quod non fuisset dicto obediens. Et ita, inquit Seneca, *excogitavit quemadmodum tria crimina faceret, quia nullum invenerat.* Proscriptio Romæ a Triumviris facta, quæ in quibusdam paucis privatam vindictam